

Ljudje, ki so že pred desetletji prerokovali grško krizo

Evropa se z grško dolžniško krizo ubada že od leta 2010. Izbruh te krize je bil za številne veliko presenečenje, nekateri bolj daljnovidni ekonomisti in politiki pa so jo napovedali že pred leti. Aleš Žužek (po FAZ in BB)* predstavi seznam ljudi, ki so krizo evroobmočja napovedali.

Deveterica, ki je imela kristalno kroglo

Poglejmo deveterico vizionarjev, ki jih je ameriška spletna stran *Bloomberg Business* opisala kot ljudi, ki so verjetno imeli kristalno kroglo, da so lahko videli grško krizo že takrat, ko ni še nihče slutil, kaj se bo zgodilo.

Wynne Godley

Zdaj že pokojni britanski ekonomist je leta 1992 objavil članek v *London Review of Books*.

V njem je med drugim zapisal: "Kaj se zgodi, če vsa država ali regija, ki je popolnoma vključena v skupnost, doživi strukturno gospodarsko nazadovanje? Dokler je suverena, lahko devalvira svojo valuto. (...) Če pa te moči nima in če ni upravičena do pomoči, ki priteka v njen proračun, potem ne more storiti ničesar, da bi preprečila dokončen propad, v katerem je le izseljevanje alternativa revščini in pomanjkanju."

Arnulf Baring

Nemški politolog je leta 1997 objavil knjigo *Scheitert Deutschland? (Bo Nemčiji spodletelo?)*.

Takole je svaril: "Monetarna unija bo na koncu postala orjaška operacija izsiljevanja. Ko bomo Nemci zahtevali monetarno disciplino, bodo druge države krivdo za svoje težave zvrčale na to disciplino oziroma na nas (Nemce, op. p.). Vse bolj nas bodo silili v to, da bomo postali nekakšni ekonomski policist. Spet tvegamo, da bomo postali najbolj osovražen narod v Evropi."

Matthew Forstater

Ekonomist je leta 1999 objavil članek v *Eastern Economic Journal*.

Takole je v njem premišljeval o nevarnosti, ki v prihodnosti grozi evru: "... posledica strukture evropske monetarne politike je, da praktično onemogoča vodenje proticiklične fiskalne politike (keynesijansko povečanje državnih izdatkov, da se poveča povpraševanje oziroma poraba, op. p.), tudi če za to obstaja politična volja. To je zaradi tega, ker države z odpovedjo svoje nacionalne monetarne suverenosti niso več sposobne izpeljati usklajene fiskalne in monetarne politike, kar je nujno za celovito in učinkovito reševanje občasnih kriz povpraševanja."

Milton Friedman

Sloviti ekonomist, prejemnik Nobelove nagrade za ekonomijo, je imel leta 2000 govor kanadskim centralnim bankirjem.

Takole je napovedoval: "Mislim, da je evro v fazi medenih tednov. Upam, da mu bo uspelo, ampak imam zelo nizka pričakovanja. Mislim, da se bodo razlike med državami kopičile in da bodo nanje vplivali nesinhroni šoki."

Costas Simitis

Nekdanji grški premier je imel decembra 2008 govor v grškem parlamentu.

Grškim poslancem je povedal tudi: "... posojilodajalci vedo, da statistični podatki, ki jih objavlja grška vlada, niso resnični. (...) (Članice evroobmočja) so prepričane, da bodo morale Grčijo prisiliti, da se obrne na Mednarodni denarni sklad, tako da bi nadzor nad grško ekonomijo postal odgovornost sklada, ne Evropske komisije."

Stephanie Bell Kelton

Keltonova je leta 2002 pripravila esej za bostonsko združenje *Eastern Economics Association*.

Med drugim je zapisala: "Dokler ne bo orodja, ki bi omogočilo državam članicam, da bi preprečile te finančne omejitve (na primer ustanovitev politične unije in zveznega proračuna ali ustanovitev nove posojilne institucije, ki bi posojala denar državam članicam pri uresničevanju širokih naborov političnih ciljev), so napovedi za stabilizacijo v evrskem območju zelo slabe."

Margaret Thatcher

Zdaj že pokojna nekdanja britanska premierka se je v svojem življenjepisu spominjala tudi dogodkov, povezanih s skupno evropsko valuto. Prepričana je bila, da skupna valuta ne more uskladiti močnih in šibkih gospodarstev.

Takšen je bil po njenem spominu pogovor, ki ga je imela leta 1990 z Johnom Majorjem, s svojim naslednikom na premierskem položaju: "Imamo argumente, s katerimi bomo mogoče prepričali tako Nemce – ki jih bo skrbelo, da bo skupna valuta oslabila protiinflacijsko politiko – kot revnejše države, ki jim je treba dopovedati, da ne bodo dobile pomoči za odpravo posledic skupne valute, zaradi česar bo (skupna valuta, op. p.) pogubna za njihova neučinkovita gospodarstva."

Warren Mosler

Ekonomist je leta 2001 napovedal pomanjkljivosti v evroobmočju, ker politična struktura posameznih držav članic tem ne omogoča, da bi znotraj monetarne unije lahko odpravljale svoje finančne krize.

Takole je napovedoval: "Zgodovina in logika narekujeta, da bodo kreditno občutljive članice evroobmočja in bančni sistem na preizkušnji. Puščice, ki bodo prihajale s trgov, bodo najprej povzročile omejeno likvidnostno krizo, ki pa bo kmalu okužila ves evrski plačilni sistem. Le neizogibni, trenutno prepovedani neposredni poseg Evropske centralne banke bo sposoben opraviti vstajenje in iz pepela te padle ognjene zvezde bo nedvomno vstala nesmrtna suverena valuta."

L. Randall Wray

Ekonomist je bila leta 1998 kritičen do strukture evroobmočja v svoji knjigi *Understanding Modern Money* (sl. *Razumevanje sodobnega denarja*).

Med drugim je glede evroobmočja zapisal: "Kar je najpomembneje, kot ugotavlja Goodhart, je to prvi sodobni eksperiment v širokem obsegu, ki poskuša pretrgati vez med državo in njeno valuto. (...) Kot je trenutno mišljeno, bo Evropska monetarna unija imela svojo centralno banko (ECB), toda ne bo imela fiskalnega oddelka. To bi bilo tako, kot da bi ZDA imele FED, toda samo individualne proračune v vsaki zvezni državi. To bo tako, kot da bi vsaka članica Evropske monetarne unije vodila svojo fiskalno politiko v tuji valuti. Za pokrivanje proračunskega primanjkljaja se bo treba zadolževati v tej tuji valuti, in to po pogojih, ki jih bo narekoval zasebni trg."

Thomas Jordan

Med preroke grške krize pa lahko prištejemo tudi zdajšnjega guvernerja *Švicarske nacionalne banke* Thomasa Jordana. Ta je leta 1993 napisal doktorsko disertacijo *Seigniorage, Defizite, Verschuldung und Europäische Währungsunion* (sl. *Seigniorage, proračunski primanjkljaj, zadolževanje in Evropska monetarna unija*). *Seigniorage* je v Jordanovi disertaciji strokovni pojem za gospodarstva, ki imajo visoko inflacijo in ohlapno denarno politiko, pomeni pa tudi prihodek pri izdaji denarja.

Jordan je v svoji knjigi napovedoval, da bodo imele v Evropski monetarni uniji težave zlasti Grčija, Italija, Portugalska, Španija, Irska in Belgija in, da so od takratnih 12 članic EU samo štiri države primerne za skupno valuto, in sicer Nemčija, Francija, Velika Britanija in Luksemburg.

* FAZ = *Frankfurter Allgemeine Zeitung*; BB = *Bloomberg Business*